

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

תוכן

- 1.....הלכה למעשה.
- א. ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה ... לאוסרה עליו.....1
- 2.....הלכתא למשיחא.
- ב. אין מקנין לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה אבל מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה2
- 2.....הלכה למעשה.
- ג. אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין ... לאוסרה לבועל כבעל ... כשם שאוסרה לבעל כך אוסרה לבועל.....3
- ד. ואלו שבית דין מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשתמה או שהיה חבוש בבית האסורין ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה.....4
- ה. ש"מ בעי התראה ש"מ.....4
- ו. עוברת על דת ורצה בעל לקיימה מקיימה.....6
- 6.....הלכתא למשיחא.
- ז. ובן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו.....7
- ח. ועל זקן ממרא לא הודו לי שלא ירבו מחלוקת בישראל.....7
- 8.....הלכה למעשה.
- ט. בעל שמחל על קינויו קינויו מחול ... לאחר סתירה אינו מחול.....8
- 8.....הלכתא למשיחא.
- י. שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי.....9

דף כה.

הלכה למעשה

א. ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה ...
לאוסרה עליו

הלכה למעשה ולמשיחא ברך היומי

מסכת סוטה

בכלל הנשים שאינן ראויות להשקות ארוסה ושומרת יבם¹, וכולן אסורות לבעליהן ואי אפשר להם לחזור להתירן.

לפיכך בעל² שאמר לאשתו בפני שנים "אל תסתרי עם איש פלוני" אפילו הוא אביה או אחיה או גוי. וכן ארוס שקינא לארוסתו וכן יבם שקנא לזקוקתו הרי זה קינוי, ואם נסתרה תאסר על בעלה, ארוסה, או יבמה.

אולם שונה שומרת יבם בכך³ שאם לא קינא לה כלל, אפילו זינתה, לא נאסרה על יבמה⁴, אם הוא ישראל⁵. וי"א שאסורה לבעל⁶ משום קנסא⁷.

הלכתא למשיחא

ב. אין מקנין לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה אבל מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה

קינא לארוסתו⁸ או לזקוקתו, ונסתרה אחר שנשאה ויבעול אותה בעלה הרי זו שותה כשאר כל הנשים.

הלכה למעשה

¹ וז"ל הרמב"ם הלכות סוטה פרק ב הלכה ב ואלו הן הנשים שאינן ראויות לשתות אף על פי שהיא רוצה לשתות ובעלה רוצה להשקותה אלא יוצאות בלא כתובה משיבואו עידי סתירה אחר עידי קינוי ויאסרו על בעליהן לעולם, וחמש עשרה נשים הן, ואלו הן: ארוסה, ושומרת יבם, וקטנה אשת הגדול, וגדולה אשת הקטן, ואשת אנדרוניגוס, ואשת הסומא, או החנר, או האלם, או מי שאינו שומע, או שהוא כרות יד, וכן החגרת, והאלמת, והסומה, וכרותת כף, ושאינה שומעת, כל אחת מאלו אינה ראויה לשתות.

² שו"ע שם ב

³ שו"ע ונו"כ שם קנט ג

⁴ כשיטת המאירי בבית הבחירה ריש פרק ארוסה, (סוטה כג:) וז"ל "ואף על פי ששומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה וכן שאם מתה מותר באמה כמו שהתבאר בתלמוד המערב שבפרק שני אלמא אין זה אישות כלל מ"מ כל שרואה אותה פרוצה יכול לקנות לה והיא גרמה אחר כן ליאסר עליו ולהפסיד כתובתה בסתירתה ויש חולקין בזה ופירשו דמתני' אליבא דרבי עקיבא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה לבעלה ואין נראה כן". ועיין או"ש וכתר המלך שם.

⁵ אבל לכהן אסורה דהא היא חייבי לאוין לאחר. ב"ש שם ח

⁶ ובש"ג דף תל"ד כתב אף ליבם אסורה. ב"ש שם ט

⁷ וע' במל"מ ספ"ב מהל' סוטה כתב לא ידעתי היכן נאמרה גזירה זו והדבר צריך תלמוד שהרב ז"ל יחדש גזירה שלא נזכרה בתלמוד וע' בתשו' מוצל מאש סי' מ"ו. וע' בתשובת ח"ס ס"א סי' כ"ז מ"ש בזה ומסיים דמי שרואה לפי הזמן והמקום להתיר לבעל שומרת יבם שזינתה היינו אחר שיחלוץ לה יבמה מאן מרמי לה מיניה אבל מאתי לא תצא הוראה ע"ש. פ"ת שם ט

⁸ רמב"ם הלכות סוטה פרק ב הלכה ה

הַלָּכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בִּדְף הַיּוֹמִי

מַסַּכְת סוּטָה

**ג. אֲלֵמְנָה לִכְתּוּן גְּדוֹלָה גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לִכְתּוּן הַדְּיוּט מִמְּזוּרָה
וְנִתְיָנָה לְיִשְׂרָאֵל בֵּת יִשְׂרָאֵל לְמִמְזוּר וְלִנְתִּין ... לְאוֹסְרָה
לְבוּעֵל כְּבוֹעֵל ... כִּשְׁם שְׁאוֹסְרָה לְבוֹעֵל כִּךְ אִסּוּרָה לְבוּעֵל**

הַנְּחָשְׁדָּת עַל אִשֶּׁת אִישׁ⁹, אִם הָיוּ לָהּ קִינּוּי וּסְתִירָה מִבְּעֵלָה וְלֹא שִׁתָּת מִי
הַמְּרִים, הוֹאִיל וְנִאֲסְרָה עַל בְּעֵלָה בְּשִׁבְלֹה, הָרִי הִיא אִסּוּרָה עַל זֶה שְׁנִתְיָחֲדָה
עִמּוֹ לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהִיא אִסּוּרָה עַל בְּעֵלָה, דִּילְפִּינָן מִקְרָאִי וְנִטְמָאָה וְנִטְמָאָה
כִּשְׁם שְׁאוֹסְרָה לְבוֹעֵל כִּךְ אִסּוּרָה לְבוּעֵל.

וְאִם עֵבֶר וְנִשְׁאָה הַנְּחָשְׁדָּת¹⁰, מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִתַּחְתִּיו בְּגִט אֲפִילוּ הָיוּ לָהּ כְּמָה
בָּנִים מִמֶּנּוּ, שְׂכִיּוֹן שְׂאֵם נִבְעֵלָה אִסּוּרָה מִן הַתּוֹרָה עַל הַבְּעֵל וְעַל הַבּוֹעֵל כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ דִּילְפִּינָן לָהּ מִקְרָאִי, הוּא הָדִין נָמִי אִם נִאֲסְרָה לְבוֹעֵל בְּשִׁבְלֹה עַל יָדֵי
קִינּוּי וּסְתִירָה אִסּוּרָה נָמִי לוֹ.

וְאִם אִינוּ רוֹצֵה¹¹ בְּעֵלָה לְהַשְׁקוּתָה יֵשׁ שֶׁהִסְתַּפְקוּ שְׂאֵם הִיא עוֹמֶדֶת וְצוּחֶת טְהוּרָה אֲנִי
וְרוֹצֵה לְשִׁתּוֹת מִי הַמְּרִים וְהוּא אִינוּ רוֹצֵה לְהַשְׁקוּתָה אִף דְּהַרְשׁוֹת בִּידּוֹ לְאוֹסְרָה עַל
עִצְמוֹ מֵאַחֵר שְׂצָרִיךְ לִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָה ג"כ אִינוּ יֹכֹל לְאוֹסְרָה עַל הַנְּחָשְׁדָּת מֵאַחֵר שֶׁהִם
טוֹעֲנִים בְּרִי שְׂלֹא זִינוּ וְהִיא רוֹצֵה לְשִׁתּוֹת. וי"א¹² שְׂמִכּוּן שְׂאִין טְהוּרָה יֹכֹלָה לְהַתְּבַרֵּר
אִסּוּרָה גַּם לְבוּעֵל.

גַּם אִם¹³ אִסּוּרָה לְבוֹעֵלָה בְּלֹא הַכִּי, מִצַּד אִיסּוּר אַחֵר, כְּגוֹן שְׁאוֹסְרָה עֲלֵיו בְּאִיסּוּר לֹא
אוֹ עֲשֵׂה, וי"א¹⁴ שֶׁאֲפִילוּ נִאֲסְרָה עֲלֵיו מִצַּד שְׂקִינָא לָהּ לְאִישׁ אַחֵר וְנִסְתַּרָה עִמּוֹ, אִם
הִיָּה לָהּ קִינּוּי וּסְתִירָה עַל אִישׁ זֶה, הָרִי נִאֲסְרָה עַל זֶה שְׁנִתְיָחֲדָה עִמּוֹ לְעוֹלָם.

⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז יא א

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם וקעה יז

¹¹ ח"מ יא שם א

¹² מְבֹאֵר בְּרִמְב"ם שֶׁאֲפִילוּ הַעֵיכּוּב הוּא מִמֶּנּוּ דְּהוּא לֹא הִיָּה רוֹצֵה לְהַשְׁקוּתָה מ"מ הִיא אִסּוּרָה לוֹ וְהַטַּעַם הוּא
מִשּׁוּם אַחֵר קִינּוּי וּסְתִירָה הִיא אִסּוּרָה לְבוֹעֵל וְלְבוֹעֵל וְאִין לָהּ תִּקְנָה אֲלֵא ע"י בְּדִיקַת הַמִּים וּבְע"כ אִינָה שׁוֹתָה
אִף עַל גַּב דְּהוּא מַעֲכָב שְׂלֹא כְּדִין מ"מ א"י לְהַשְׁקוּתָה בְּלֹא דַּעְתּוֹ וְרִצּוֹנוֹ א"כ מִמִּיל' הִיא אִסּוּרָה כִּיּוֹן דֹּא"י
לְהַתְּבַרֵּר אִם הִיא טְהוּרָה, וְאִפְשָׁר הַב"ד יֹכֹלִים לְכּוּפּוֹ שִׁישְׁקָה אוֹתוֹ כְּדִי לְבַרֵּר הַסַּפֵּק מ"מ אִם לֹא הִשְׁקָה אוֹתָהּ
אִסּוּרָה עֲלֵיו וְלִנְחָשְׁדָּת וּבַחֲנָם תִּמָּה הַח"מ עַל הַרְמַב"ם בּוּזָה. ב"ש שם ב בִּיאוּר הַגֵּר"א ב
¹³ עֵיין אֲבֵנ"מ שָׁם.

¹⁴ וז"ל הַבַּאֵר הַיָּטִב שֶׁם ד וְאִין חִילּוּק בֵּין אִם הוּא הַבּוֹעֵל הָרֵאשׁוֹן שְׁאוֹסְרָה לְבוֹעֵל בֵּין אִם הוּא הַבּוֹעֵל הַשֵּׁנִי
מוֹהֲר"ר בְּצַלָּל אֲשַׁכְּנוּי ס' קצ"ו וְהַר"א שִׁשׁוֹן ס' קצ"ו שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"א ס' צ"ד וְכִנְה"ג ס' קע"א. וְהַרְאִיָּה
בְּסִנְהֶדְרִין דָּף מ"א דְּמִקְשָׁה הָתָם וְהָא יֹכֹלִין לֹמַר דְּלְאוֹסְרָה עַל בּוֹעֵלָה שְׁנִי בִּאֲנוּ וְשֵׁם נִאֲסְרָה כְּבֵר לְבוֹעֵלָה
וְאִפ"ה נִאֲסְרָה עַל בּוֹעֵלָה עֵיין ודו"ק. אוֹלָם עֵיין אֲבֵנִי מִלּוּאִים שָׁם ב וז"ל וְלַעֲנִיד נִרְאָה דְּהָתָם בְּאַלְמָנָה לְכ"ג
וְשֵׁם נָמִי מִמְּזוּרָה וְנִתְיָנָה לְיִשְׂרָאֵל דֹּאֲמָרוּ בְּש"ס דְּמִקְנִין לְאוֹסְרָה לְבוֹעֵל ע"ש הָתָם כִּיּוֹן דֹּאֲיִסּוּר סוּטָה חִיִּיל
לְבוֹעֵל חִיִּיל נָמִי לְבוֹעֵל אִף עַל גַּב דֹּאֲסוּרָה וְקִיּוּמָא מִשּׁוּם אֲלֵמְנָה לְכ"ג אוֹ מִשּׁוּם מִמְּזוּרָה וְנִתְיָנָה חִיִּיל ע"י כּוֹלָל
מִגּוֹ דְּחִיִּיל אִיסּוּר סוּטָה לְבוֹעֵל חִיִּיל נָמִי לְבוֹעֵל וְא"כ שְׁפִיר חֲשִׁיב וְנִטְמָאָה וְנִטְמָאָה א' לְבוֹעֵל וְא' לְבוֹעֵל דַּע"י
קִינּוּי תֹאסֵר לְבוֹעֵל וּמִמִּילָא תִּיאֲסֵר מִשּׁוּם אִיסּוּר סוּטָה לְבוֹעֵל ע"י כּוֹלָל דְּבוֹעֵל, אֲבָל בְּבוֹעֵל שְׁנִי לֹא שִׁיךְ כּוֹלָל

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ד. ואלו שבית דין מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורים ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה

כבר התבאר לעיל דף כד. שמי שנתחרש¹⁵ בעלה או נשתטה, או היה במדינה אחרת, או שהיה חבוש בבית האסורים, ושמעו ב"ד שהעם מרגנין אחריה, קוראין לה הב"ד¹⁶ ואומרים לה אל תסתרי עם איש פלוני. ואם באו עדים אח"כ שנסתרה עמו ושהתה עמו כדי טומאה, אוסרים אותה על בעלה לעולם והפסידה כתובתה, וקורעין הב"ד את כתובתה, וכשיבא בעלה או יבריא או יצא מבית האסורים, יתן לה גט.

אם¹⁷ יצא הבעל מבית האסורים ואמר, שלמפרע לא היה ניהא ליה בקינוי, אינה אסורה עליו.

לא מצינו רשות לב"ד לקנאות אלא כשאין הבעל לפניהם, אבל אם הבעל כאן ואינו מקפיד על אשתו כי תנאפנה, אין בקינוי ב"ד כלום, ואף על פי שהכריחוהו שעל כרחו ענה אמן, כיון שע"כ הי' מסתמא מחל לה הקינוי¹⁸.

ה. ש"מ בעי התראה ש"מ

כבר התבאר במסכת כתובות דף עב: שאלו יוצאות¹⁹ בלא כתובה העוברת על דת, פירוש המעבירה את בעלה על דת משה ויהודית. ואיזו היא דת משה, מאכילתו דברים שאינן מעושרים, וכל שכן²⁰ אחד מכל שאר האיסורים כגון דם או חלב שהכשילתו ואכלו על פיה, בין איסור דאורייתא ובין הוא איסור דרבנן²¹, וי"א אף היוצאת ושערה אינו מכוסה כלל לרשות

כיון דהאי איסור סומה כבר הי' על הבעל ע"י בועל ראשון וכיון דלא מצי חייל על הבעל אינו חל נמי על הבעל. ועיין פ"ת קעח ס"ק לא

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם יג

¹⁶ ועיין פ"ת שם כו שנחלקו הנוב"י דס"ל דרך ב"ד עצמם אבל אין קינוי על ידי שליח בית דין והחת"ס ס"ל דקינוי ע"י שליח ב"ד הוי קינוי כל שאמר לה בלשון קינוי ע"ש וכן מבואר עוד בדבריו סי' ק"י שם שאם שליח ב"ד אמר לה בעדים אל תסתרי עם פלוני ויש עדים שנסתרה אח"כ נאסרה על בעלה מדינא כו.

¹⁷ בתשו' נו"ב תניינא סי' קנ"ט מובא בפ"ת שם כו

¹⁸ שם.

¹⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קטו א

²⁰ שהרי מעשר בזמן הזה אינו אלא מדרבנן ואפי' יהיה מן התורה ק"ו הוא לשאר דברים האסורים שהרי המעשר אפשר לו לבעל להפריש ולא יסמוך עלי' כ"ש אם מאכילתו דברים האסורים והוא לא ידע ואשם. ח"מ שם ב מהמ"מ.

²¹ ולא נתבאר אם מכשלת אותו בשאר איסורים כגון שצוה עליה להניח עירוב והוא סומך עליה ומטלטל בשבת ואח"כ נודע שלא הניחה עירוב או צוה עליה לשרוף החמץ והיא לא עשתה ונשאר החמץ בביתו וכיוצא

הַלָּכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת סוּטָה

הרבים²², או שמשנתו נדה ונודע לו אח"כ, כגון שאמרה פלוני חכם תיקן לי הכרי הזה או התיר לי חתיכה זו או טיהר לי הדם הזה ונמצאת שקרנית.

ודוקא שהוכחשה בעדים כגון שהעידו שבאותה שעה שאמרה שפלוני תיקן לה לא היה אותו פלוני בעיר, וגם יש עדים שאמרה לו שהוא מתוקן ושהוא אכלו על פיה, או שבאה והעודתה במה שעשתה²³, אבל אם אין עדים והיא כופרת שלא האכילתו, או שמכחשת החכם שאומר שלא תיקן לה והיא אומרת שתקן לה נאמנת.

ודוקא שהכשילתו ואכל על פיה, אבל אם רצתה להאכילו דבר איסור ונודע לו ופירש, ולא אכל או שהיא בעצמה אכלה דבר איסור²⁴, לא אבדה כתובתה, דלא מפסידנן כתובה אלא במקום שעשתה חציפות בבעלה או שיש חשד זנות²⁵, אבל באכילתה בעצמה דבר איסור למה נפסידנה כתובתה נוכיח אותה על פניה בעונשים אחרים.

י"א שלא איבדה כתובתה אלא אם כן התרה בה²⁶ תחלה ויש עדים שהתרה בה ולא השגיחה בדבריו ועברה על התראתו, אך אין צריך התראה בשעת מעשה דוקא כמו בדיני נפשות, אלא שהתרו בה שאם תעשה כך תפסיד כתובתה²⁷. ואם אין עדים תשבע שהיא כדבריה וגובה כתובתה. ואם הוא רוצה לקיימה אחר כך אפילו יש עדים שעברה אין כופין אותו להוציאה.

בזה אם ג"כ יוצאת בלא כתובה. ח"מ שם ב ועיין בב"ש שם ב שכתב יש לומר דוקא כשמאכילתו דבר איסור אבל שאר איסור שאינו דבר אכילה כגון נגיעה בעת נדתה לא כמ"ש חילוק בעין זה בתוס' ריש חולין

²² עיין בב"ש ס"ק ט שכתב שהוא דת משה אולם צ"ע שהרי אינה מכשילה בכך את בעלה ואינה אלא עוברת על איסור בעצמה, אמנם אפשר שבכל כיון שמכשילה הרבים בראחית שערותיה חשיב דת משה.

²³ אף על גב דאין אדם משים עצמו רשע מ"מ להפסיד ממון אדם נאמן הודעת בעל דין כמאה עדים דמי וכ"כ הרשב"א והר"ן והמגיד. ב"ש ס ג

²⁴ ח"מ שם א מהרא"ש

²⁵ הכלל הוא דאין יוצא' בלא כתובה אא"כ הכשילו בדבר איסור או כשהיא עובר' על חטא דבנים מתו באותו חטא או אם עשתה דבר פריצו' דאז יש לחוש שמא תזנה תחתיו אבל משום שאר איסור שעשתה אינה יוצא' בלא כתובה. ב"ש ס א

²⁶ עיין בב"ש שם יז ומשמע מכל הפוסקים עוברת על דת הן ד"מ הן ד"י צריכה התראה אלא רש"י בסוטה דף כ"ה פ' בבב' זו אם צריכה התראה להפסיד הכתובה דאיידי דעוברת על ד"י משמע דס"ל אם היא עוברת על ד"מ א"צ התראה כיון דכבר הכשילו וא"צ התראה בשעת מעשה וע' במ' ובהג"א שהוכיח מרש"י סוטה שרק עוברת על דת יהודית בעי התראה. ועיין בשו"ת אור נעלם (סי' כט). והעמים כן גם בדעת המוש"ע. ע"ש. וכן תפסו בדעת רש"י הרבה מהאחרונים, ומהם: הפנים מאירות ח"ב (סי' יב). והשב"י ח"ג (ס"ס קבז). והגנת ורדים (חאה"ע כלל ד סי' יא). והדברי חיים מצאנז ח"ב (חאה"ע סי' כ – כב). והצמח צדק (חאה"ע סי' כד אות ו). וא"כ כשיוצאת בשוק בראש פרוע לגמרי, שמבואר בכתובות (עב א) דהוי מדאורייתא, ופרש"י דהיינו עוברת על דת משה. היה מקום לומר שא"צ התראה אליבא דרש"י. אלא שכבר העירו האחר' מדברי הירוש' (פ' המדיר) דמבואר דכולהו בעו התראה. וכן הרי"ף העתיק דברי הירוש' להלכה. וכ"ה דעת הרמב"ם (פכ"ד מה' אישות הי"ד) ושאר פוסקים. וכבר ביאר כ"ז בבית שמואל שם. וכ"כ השב"י והגו"ר שם. וכ"כ בשו"ת אור נעלם (סי' כח). (וגם הגר"מ מ' אשכנזי הנ"ל הודה שאין כן דעת הרמב"ם, וכ', ומי יבא אחר המלך הקדוש הרמב"ם ז"ל. ע"ש א) וכ"כ בשו"ת דבר משה ח"ג (חאה"ע ס"ס י). ובשו"ת נוב"י תנינא (חאה"ע סי' כו). וע"ע בס' ישועות יעקב (סי' קטו סק"ג). וכן הוכיח ההפלאה בקו"א (סי' קטו ס"ק יא). וכבר כתב כן גם המעיל צדקה (סי' סא). ע"ש. ומבואר כ"ז בשו"ת יביע אומר ח"ג (סי' כ"א אות א').

²⁷ ט"ז שם ח, ח"מ טז, ועיין בב"ש שהכריע שאין צריך להתרות ולומר לה שתפסיד כתובתה אלא מהני התראה סתם.

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ואם הוא מאכיל אותה דברים האסורים או נודר ואינו מקיים יוציא ויתן כתובה²⁸.
אשה שהמירה דתה באונס²⁹ כדי שלא יהרגה, אין עליה דין עוברת על דת משה
ויהודית³⁰, כיון שאינה מחששות³¹ הנ"ל אלא י"ל שיש תקלה לבעלה ולבנים אשר
תלד ממנו שיהיה להם לעז גדול שאמם היתה בין הערלים וגם שאפשר שיהיה סכנה
לבעלה לדור עמה במקום אשר המירה

ו. עוברת על דת ורצה בעל לקיימה מקיימה

העוברת³² על דת אם הוא רוצה לקיימה אחר כך, אפילו יש עדים שעברה,
אין כופין אותו להוציאה. ומכל מקום מצוה הוא שיוציאנה³³ אפי' אין עדים
בדבר אלא כיון שהוא יודע שהיא עוברת על דת³⁴, וכיון שהיא מעיזה באחת
מכל אלו, פריצות רב הוא ונקראת עוברת על דת. ויכול לגרש אותה בעל
כרחא אפילו בלא התראה³⁵, אפילו בזמן הזה, ואין בזה משום תקנת רבינו
גרשום³⁶. וי"א³⁷ שאינו מצוה אלא רק רשות.

הלכתא למשיחא

²⁸ ח"מ שם א

²⁹ שבהמירה במזיד ודאי אין צריך להפסיד כתובתה משום עוברת על דת ובודאי הפקירה עצמה לזנות בין הגוים ונאסרה על בעלה ואין לה כתובה. מ"ז שם ד ח"מ ח

³⁰ ב"ש שם א תתשוב' הרא"ש כלל ל"ב סי' ג'

³¹ דהא לא הכשילה לבעל בזה שהמירה אף שחמאה חטא גדול שלא קדשה השם מ"מ לא נחשדה להכשיל בעלה שאימת בעלה עליה. ח"מ שם ח

³² שו"ע ונו"כ שם

³³ רמ"א שם וזה הוא דעת הראב"ד וכן הוא במרדכי

³⁴ באר היטב שם יז מהר"ם טראני ח"ג סי' קכו

³⁵ מ"ז שם ט ועזר מקודש ד

³⁶ הנה לדעת הרא"ש והמ"ו והראב"ד לא אפשרא הבעי' בסוטה אם יכול לקיימה וכיון דלא אפשר לא כפינן ליה לגרשה ומ"מ מצוה הוא להוציא אותה, ולשיטת תוס' והרשב"א אפשר דמיירי התם דפרוצ' ביותר לגרש אותה כמ"ש במ' אפילו לפי הבעי' דיכול לקיימה מ"מ מצוה לגרשה מ"ה שפיר מה שפסקו דחר"ג לא שייך בזה. ב"ש שם יט

³⁷ מדברי הר"ן משמע שהרשב"א ס"ל דאין זה מצוה רק רשות כמו שאין מצוה שלא למחול על קינויו וכן משמע מלשון הרמב"ם בפ' כ"ד מה"א דין מ"ז עוברת על דת משה וכן זאת שעשתה דבר מכוער אין כופין את הבעל להוציא אלא אם רוצה לא יוציא והא דאמרינן בסוף המגרש דמצוה לגרשה אפשר דמיירי התם דפרוצ' ביותר דפרומ' משני צדדיה ורוחצת וכו' כדאיתא התם מיהו בפ"י מה"ג כתב הרמב"ם ושאונה צנועה כבנות ישראל הכשרו' מצוה לגרשה, וסיים הרמב"ם פכ"ד מה"א בדין הנ"ל ואף על פי שלא הוציא אין לה כתובה שהכתוב' מתקנת חכמים היא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולא הקפיד' אלא על בנות ישראל הצנועו' אבל אלו הפרוצו' אין להן תקנה אלא תהא קלה בעיניו להוציא' עכ"ל ונראה אם אין מוציא אותה והיא מתנהג' מכאן ואילך בדרכי הצנועו' וחזרה ממעשיה הראשונים אסור לדור עמה בלא כתוב' וצריך לכתוב לה כתובה אחרת לכתוב' הראשון' נמחל שעבודה בשעה שעברה על התראתו. ח"מ שם יח

הלכה למעשה ולמשיחא ברך היומי

מסכת סוטה

ז. ובן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו

בן סורר ומורה³⁸ האמור בתורה הרי נתפרשה בו סקילה, כיצד דנין בן סורר ומורה מביאין אותו אביו ואמו תחילה לבית דין של שלשה ואומרים להן בננו זה סורר ומורה, ומביאין שני עדים שגנב משל אביו וקנה בשר ויין במה שגנב ואכל אותה אכילה האמורה אחר ההתראה, וזו היא עדות הראשונה ומלקין אותו כשאר חייבי מלקות, שנאמר ויסרו אותו ולא ישמע אליהם, חזר וגנב משל אביו ואכל אכילה זו, אביו ואמו מביאין אותו לבית דין של שלשה ועשרים ומביאין שני עדים ומעידין עליו שגנב ואכל אכילה זו האמורה אחר שהתרו בו, וזו היא עדות אחרונה אפילו היו השנים הראשונים הם האחרונים, ואחר שמקבלין עדותן בודקין אותו שמא הקיף השער את כל הגיד, אם לא הקיף ולא שלמו לו שלשה חדשים גומרים דינו כדרך כל הרוגי בית דין וסוקלין אותו, ואינו נסקל עד שיהו שם שלשה הראשונים שנאמר בננו זה זהו שלקה בפניכם.

ואם מחלו לו אביו ואמו קודם שיגמר דינו, אפילו שעמדו בדין³⁹, פטור.

ח. ועל זקן ממרא לא הודו לי שלא ירבו מחלוקת בישראל

זקן ממרא⁴⁰ האמור בתורה הוא חכם אחד מחכמי ישראל שיש בידו קבלה ודן ומורה בדברי תורה כמו שידונו ויורו כל חכמי ישראל שבאת לו מחלוקת בדין מן הדינים עם בית דין הגדול, ולא חזר לדבריהם אלא חלק עליהם והורה לעשות שלא כהוראתן, גזרה עליו תורה מיתה ומתודה ויש לו חלק לעולם הבא, אף על פי שהוא דן והן דנים הוא קבל והם קבלו הרי התורה חלקה להם כבוד, ואם רצו בית דין למחול על כבודן ולהניחו אינן יכולין כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל.

³⁸ רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה א ז ח

³⁹ ראיתי לרש"י ז"ל בפ' הנחנקין (דף פ"ח) שכתב בן סורר ומורה אף לאחר שהתרו בו וקלקל והלקוהו וחזר וקלקל אם רצו למחול ולא הביאוהו לב"ד מוחלין לו שהכתוב תלה בהם ותפשו בו. ונראה מדבריו דדוקא קודם שהביאוהו לב"ד יש בידם למחול אבל משהביאוהו לב"ד אף שעדיין לא נגמר דינו אין בידם למחול לפי שכבר נתקיים הכתוב שאמר ותפשו בו בהבאתם לב"ד וזה הוא הפך מ"ש רבינו. וראיתי למרן שרצה לתת טעם למ"ש רבינו משנגמר דינו אינם יכולים למחול משום דמשנגמר דינו גברא קטילא הוא ואעיקרא דינא על הראשונים אנו מצטערים דמנ"ל לרבינו דאף לאחר שהביאוהו לב"ד שיכולין למחול. שוב ראיתי שדברי רבינו הם תלמוד ערוך בירושלמי פ' בן סורר שהביאו שם מימרא דר' יאשיה והקשו עלה ולא מתניתא היא היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה אמו רוצה ואביו אינו רוצה כו' סברין מימר עד שלא עמד בדין אתא מימר לך ואפילו עמד בדין ובשלא נגמר דינו אבל אם נגמר דינו לא ע"כ הרי דברי הירושלמי ברור מללו כדברי רבינו כדמותם כצלמם ויש לתמוה על רש"י איך לא השגיח בדברי הירושלמי הללו וצ"ע. משנה למלך שם

⁴⁰ רמב"ם שם פרק ג הלכה ד

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

וכיצד דנין זקן ממרא⁴¹, בעת שיפלא דבר ויורה בו חכם המגיע להוראה בין בדבר שיראה בעיניו בין בדבר שקבל מרבותיו, הרי הוא והחולקין עמו עולין לירושלים ובאין לבית דין שעל פתח הר הבית, אומרים להן בית דין כך הוא הדין, אם שמע וקבל מוטב⁴² ואם לאו באין כולן לבית דין שעל פתח העזרה ואומרים להם גם הם כך הוא הדין, אם קבלו ילכו להן ואם לאו כולן באין לבית דין הגדול ללשכת הגזית שמשם תורה יוצאת לכל ישראל שנאמר מן המקום ההוא אשר יבחר ה', ובית דין אומר להם כך הוא הדין ויוצאין כולן, חזר זה החכם לעירו ושנה ולמד כדרך שהוא למוד הרי זה פטור, הורה לעשות או שעשה כהוראתו חייב מיתה ואינו צריך התראה, אפילו נתן טעם לדבריו אין שומעין לו אלא כיון שבאו עדים שעשה כהוראתו או שהורה לאחרים לעשות גומרין דינו למיתה בבית דין שבעירו, ותופסין אותו ומעלין אותו משם לירושלים, ואין ממיתין אותו בבית דין שבעירו ולא בבית דין הגדול שיצא חוץ לירושלים אלא מעלין אותו לבית דין הגדול שבירושלים, ועד הרגל משמרין אותו וחונקין אותו ברגל, שנאמר וכל ישראל ישמעו וייראו מכלל שצריך הכרזה, וארבעה צריכין הכרזה, זקן ממרא, ועדים זוממין, והמסית, ובן סורר ומורה, שהרי בכולן נאמר ישמעו וייראו.

הלכה למעשה

ט. בעל שמחל על קינויו קינויו מחול ... לאחר סתירה אינו מחול

בעל שמחל⁴³ על קינויו קודם סתירה קינויו מחול וכאילו לא קינא לה, אבל לאחר סתירה אין קינויו מחול. גרשה הרי זו כאילו מחל לה הקינוי, ואם החזירה צריך לקנאות לה פעם אחרת.

הלכתא למשיחא

⁴¹ שם הלכה ח

⁴² ויש בזה תנאי, יתבונן בו המסתכל בראשון של הוריות (ב ב) בעין יפה, והוא שאם היה בזמן הסנהדרין חכם וראוי להוראה והורו בית דין הגדול בדבר אחד להתר והוא סבור שטעו בהוראתן אין עליו מצוה לשמוע דברי החכמים ואינו רשאי להתיר לעצמו הדבר האסור לו אבל ינהג חומר לעצמו וכל שכן אם היה מכלל הסנהדרין יושב עמהן בבית דין הגדול ויש עליו לבא לפניהם ולומר טענותיו להם והם שישאו ויתנו עמו ואם הסכימו רובם בבטול הדעת ההוא שאמר ושבשו עליו סברותיו יחזור וינהוג כדעתם אחרי כן לאחר שיסלקו אותו ויעשו הסכמה בטענתו. וזהו העולה מן ההלכות ההם. ומכל מקום חייב לקבל דעתם אחר ההסכמה על כל פנים (השנות הרמב"ן לספר המצוות שורש א)

⁴³ שו"ע ונו"כ שם קעה יב

הלכה למעשה ולמשיחא ברך היומי

מסכת סוטה

י. שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי

כבר התבאר לעיל דף כד. שאשה⁴⁴ העומדת לשתות, ומת בעלה קודם שתשתה, כבר התבאר במסכת יבמות דף לח: שמתוך שאינה שותה⁴⁵, שנאמר (במדבר ה פסוק טו) וְהָבִיֵּא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהָרִי הוּא אִינוֹ, אִינָה נוֹטֶלֶת כְּתוּבָתָהּ, שְׁהָרִי אִינָה יֹכֹלֶה לְבַרֵּר אֶת טְהֻרָתָהּ, וּמִסְפָּק לֹא תוֹצִיא, שֶׁאִין כְּתוּבָתָהּ נִחְשָׁבֶת כְּמוֹחֲזָקָת בִּידָה מִכִּיּוֹן שֶׁשֹּׁטֵר הָעוֹמֵד לְהִגְבוֹת אִינוֹ נִחְשָׁב כְּגָבוֹי⁴⁶.

⁴⁴ רמב"ם שם פרק ב הלכה ז

⁴⁵ בסף משנה שם

⁴⁶ ב"מ בשו"ע אבהע"ז קנדי ח ועיי"ש ב"ש לד. ועיי"ן ח"מ אבהע"ז קיה טז, ואפילו גבי רבית אמרינן כן עיי"ן ש"ך יו"ד קסא ה, ועיי"ן ש"ך חו"מ פד א, ותומים סה ב וסז ב ופז ב